

**Limingan kunnan vanhusten,
vammaisten ja pitkäaikaissairaiden
omaishoidon tuen
ohjeet ja kriteerit 1.6.2017**

Perusturvalautakunta 30.5.2017 § 35

Sisällys

1	YLEISTÄ OMAISHOIDON TUESTA.....	3
1.1	Myöntämisperusteet.....	3
1.2	Omaishoitajan kriteerit.....	4
2	OMAISHOIDONTUEN HAKEMINEN	5
2.1	Hakemus	5
2.2	Palvelutarpeen arviointi sekä hoito- ja palvelusuunnitelma.....	5
3	TUEN MYÖNTÄMINEN JA MAKSAMINEN.....	5
3.1	Päätös omaishoidontuesta	5
3.2	Omaishoidon toimeksiantosopimus.....	5
4	OIKEUS OMAISHOITAJAN VAPAASEEN	6
5	TUEN MAKSAMISEN KESKEYTYKSET JA VAPAAPÄIVIEN MENETYS	6
6	OMAISHOIDONTUEN MAKSULUOKAT	7
7	OMAISHOIDON TUEN VAPAIEN JÄRJESTÄMINEN	8
8	ERITYISPÄÄTÖKSET.....	9
9	OMAISHOITAJAN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET	9
10	OMAISHOITAJIEN VALMENNUS JA KOULUTUS.....	9
11	OMAISHOITOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN JA PURKAMINEN	9

1 YLEISTÄ OMAISHOIDON TUESTA

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki muodostuu tarvittavista palveluista hoidettavalle, omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, vapaista ja omaishoitajan hoitotehtävää tukevista palveluista. Omaishoitajalla tarkoitetaan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt kunnan kanssa omaishoitosopimuksen.

Omaishoidon tuella on tarkoitus mahdollistaa asiakkaan kotona asuminen sitä tukevina perus- ja erityispalveluineen. Omaishoidon tuen tavoitteena on välttää vanhuksen, vammaisen tai sairaan joutumisen palveluasumiseen ja laitoshoitoon. Omaishoidon tuki on osa palvelurakennetta ja omaishoidontuen palkkio on riippuvainen muiden annettujen palvelujen määrästä. Asiakkaan saamat runsaat henkilökohtaiset, kunnan järjestämät palvelut vähentävät tukea. Asiakas ja tuesta päättävä työntekijä voivat sopia yksilöllisestä ja joustavasta palvelukokonaisuudesta, jossa rahana maksettavan tuen osuus pienenee hoidettavan saadessa enemmän palveluja. Asiakkaan tarvitsema palvelukokonaisuus määrittellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

1.1 Myöntämisperusteet

Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

- 1) henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- 2) hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
- 3) hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- 4) omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- 5) hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva; ja
- 6) tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytyksenä on hoidon sitovuus ja vaativuus. Diagnoosi pelkääntään ei aina kuvaa asiakkaan todellista toimintakykyä tai hoidon ja huolenpidon tarvetta. Hoidon ja huolenpidon tarvetta ja sitovuutta arvioidaan toimintakyvyn kautta. Omaishoidon tukea ei voida myöntää, mikäli asiakkaan avun tarve kohdistuu pelkääntään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin tai ruoanlaittoon.

Lapsilla hoidon ja huolenpidon sitovuutta ja hoidon tarvetta verrataan samanikäisten terveiden lasten tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon.

1.2 Omaishoitajan kriteerit

Hoitajaksi voidaan ottaa vain hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö, jonka hoidettava hyväksyy hoitajakseen. Hoitajaksi voidaan ottaa täysi-ikäinen henkilö, joka kuntosaa ja terveydentilansa puolesta kykenee huolehtimaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitusta hoidettavan tarpeista.

Omaishoidon tuesta annetun lain mukaan tuen myöntämisedellytyksenä on, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Joissain tapauksissa hoitaja saattaa itsekin olla niin huonokuntoinen, että hoitajan rooli on hänelle kohtuuton. Tällaisissa tapauksissa ei ole perusteita omaishoidon tuen myöntämiselle. Tällöin omaishoitajan ja hoidettavan hyvinvoinnin turvaaminen toteutetaan järjestämällä heille riittävä määrä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Mikäli hoitajalla on esim. dementoiva sairaus, vakavia mielenterveyden ongelmia, päih-teiden väärinkäyttöä tai muu terveydellinen tila selvästi rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle arvioitaisiin riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluja ja tukea, on omaishoidon tuen myöntämistä harkittava tarkoin.

Päätöstä tehtäessä tehdään kokonaisvaltainen arvio siitä, selviytyykö hoitaja omaishoitoon sisältyvistä tehtävistä. Tarvittaessa pyydetään lääkärin tai muun asiantuntijan lausunto omaishoitajan terveydentilasta ja kyvystä toimia omaishoitajana.

2 OMAISHOIDONTUEN HAKEMINEN

2.1 Hakemus

Omaishoidon tukea haetaan erillisellä hakemuksella, joka on saatavilla Limingan kunnan internet-sivuilta tai viranomaisilta. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan ajantasainen lääkärinlausunto. Lääkärinlausunto (alle 6 kuukautta vanha) on oltava käytettävissä asiasta ensimmäistä kertaa päätettäessä tai asiakkaan hakiessa korotusta maksuluokkaan.

Omaishoidon tuen hakumenettely on jatkuva. Tuki ei ole määrärahasidonnainen.

2.2 Palvelutarpeen arviointi sekä hoito- ja palvelusuunnitelma

Hoidettavan henkilön hoidon ja tuen tarve arvioidaan kotikäynnillä. Palvelutarpeen arvioinnissa voidaan käyttää apuna esim. asiantuntijalausuntoja tai toimintakykymittareita. Kotikäynnillä laaditaan yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma.

3 TUEN MYÖNTÄMINEN JA MAKSAMINEN

3.1 Päätös omaishoidontuesta

Omaishoidon tukea myönnetään Limingassa asuville henkilöille, joiden kotikunta on Liminka. Omaishoidontuki myönnetään toistaiseksi. Erityisistä syistä tuki voidaan myöntää määräaikaisena. Omaishoidontuki ja maksuluokan muutos myönnetään hakemuskuukauden alusta. Jälkikäteen muutosta ei myönnetä.

Päätöksentekovaltaa omaishoidon tuesta ja siihen liittyvistä palveluista ja avustuksista käytetään kulloisenkin voimassa oleva perusturvalautakunnan delegointisäännön mukaisesti. Päätös tehdään kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta.

3.2 Omaishoidon toimeksiantosopimus

Omaishoitajan kanssa tehdään toimeksiantosopimus, johon liitetään hoidettavaa koskeva hoito- ja palvelusuunnitelma. Tuen maksamisen edellytyksenä on allekirjoitettu sopimus liitteineen. Päätöstä sekä siihen liittyvää toimeksiantosopimusta voidaan tarvittaessa tarkistaa.

Tuki maksetaan kuukausittain kuukauden viimeisenä päivänä.

4 OIKEUS OMAISHOITAJAN VAPAASEEN

Silloin, kun omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin, omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta (vrk = 24h) kalenterikuukautta kohti.

Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Oikeus lakisääteiseen vapaaseen säilyy aina siihen saakka, kun hoidettava saa säännöllisesti kunnan järjestämiä kodin ulkopuolisia palveluja (esim. päivähoito, päivätoiminta, henkilökohtainen apu) enintään 35h/vko. Jos hoidettava käy kouluun tai opiskelee, omaishoitajan vapaa-oikeus ei vähene.

Harkinnanvaraista vapaata voidaan myöntää enintään 5 vuorokautta (vrk = 24h) kuukaudessa. Päätöksenteko perustuu yksilökohtaiseen harkintaan ja kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Lakisääteisen ja harkinnanvaraisen vapaan pitäminen eivät vähennä hoitopalkkion määrää.

Vapaasta ja sen järjestämisestä sovitaan omaishoidon tukea koskevassa hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Lakisääteisiä vapaapäiviä voi kerryttää korkeintaan puolelta vuodelta. Etukäteen vapaapäiviä ei voi käyttää. Harkinnanvaraista vapaata ei pääsääntöisesti voi kerryttää vaan se pidetään kalenterikuukausittain. Jos hoidettavalle on myönnetty harkinnanvaraisia vapaita, lakisääteiset ja harkinnanvaraiset vapaat on pidettävä kalenterikuukauden aikana. Kaikki vapaat on pidettävä kalenterivuoden loppuun mennessä.

5 TUEN MAKSAMISEN KESKEYTYKSET JA VAPAAPÄIVIEN MENETYS

Jos omaishoito hoidettavasta johtuvasta terveydellisestä syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua keskeytyksen alkamisesta lukien. Jos omaishoito muusta kuin hoidettavan terveydellisestä syystä keskeytyy yli kolmen (3) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kolmen vuorokauden kuluttua keskeytyksen alkamisesta.

Hoitajasta johtuvasta syystä keskeytyksen ajalta ei makseta hoitopalkkiota, mikäli hoito keskeytyy yli kolmen (3) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa esim. hoitajan sairastuminen. Omaishoitajan sairastuessa tai muun omaishoitajan akuutin terveydentilan hoidon ajaksi kunta vastaa hoidettavan hoidon järjestämisestä. Tällöin omaishoitaja ottaa yhteyttä omaishoidontuesta vastaavaan työntekijään tai sosiaalipäivystysnumeroon. Virka-ajan ulkopuolella otetaan yhteyttä alueelliseen sosiaalipäivystykseen.

Omaishoidon tuen maksaminen ei keskeydy ajalta, jolloin hoidettava on ympärivuorokautisessa kuntoutuksessa. Mikäli kuntoutus jatkuu yli kaksi (2) viikkoa kuukaudessa, tilanne arvioidaan erikseen.

Oikeutta kolme vuorokautta kestävään vapaaseen kuukautta kohti ei ole silloin, kun omaishoito keskeytyy yli 5 vuorokaudeksi kalenterikuukautta kohden.

6 OMAISHOIDONTUEN MAKSULUOKAT

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain hoitopalkkion alimman määrän sekä palkkioihin sosiaaliturvakuluineen tehtävän indeksikorotuksen. Indeksikorotukset tehdään vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaan.

Hoitopalkkio voidaan maksaa alennettuna hoitajan pyynnöstä (esim. eläkkeeseen vaikuttava tulo-
raja huomioiden).

1. Maksuluokka 417.43 euroa/kuukausi (v.2017)

Asiakas tarvitsee paljon hoitoa ja huolenpitoa ja/tai valvontaa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa, mutta selviytyy osittain itsenäisesti. Asiakaan hoito ja huolenpito sitovat hoitajan kokopäiväisesti.

2. Maksuluokka 695.75 euroa/kuukausi (v.2017)

Asiakas tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa ja/tai valvontaa. Hoidettavuus on lähes samaa tasoa kuin pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa hoidossa olevalla. Asiakaan hoito ja huolenpito sitovat hoitajan ympärivuorokauden.

Mikäli hoidettava saa kunnallisia palveluita yli 35 h/vko (esim. päivähoito, päivätoiminta, henkilökohtainen apu) tai käy oppivelvollisuuskoulua, omaishoidon tuki maksetaan 1. maksuluokan mukaan.

3. Erityismaksuluokka 1500 €/kk (v.2017)

Omaishoidon tukea voidaan maksaa korotettuna, mikäli asiakas täyttää 2. maksuluokan hoitoisuuden kriteerit ja omaishoitaja jää työstään palkattomalle vapaalle omaisensa saattohoidon, äkillisen vaikean sairauden tai vammautumisen vuoksi.

Korotettua omaishoidon tukea ei voida maksaa, jos omaishoitaja on eläkkeellä, päivärahal-
la, opiskelijana tai hän saa muuta säännöllistä tuloa, kuten Kelan erityishoitorahaa.

Korotettua omaishoidon tukea voidaan maksaa enintään kuuden kuukauden ajan kerta-
päätöksellä, jonka jälkeen tehdään uusi palvelutarvearvio.

7 OMAISHOIDON TUEN VAPAIEN JÄRJESTÄMINEN

Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan lakisääteisen ja harkinnanvaraisen vapaan ajaksi.

1. Taloudellinen tuki hoitajan sijaisen palkkakustannuksiin 70 € /vrk

- Tuki on palkkaa sijaiselle, josta kunta maksaa lakisääteiset työnantajamaksut
- Tuki maksetaan tuntiperusteisesti
- Asiakkaalta ei peritä erillistä asiakasmaksua.
- Hoitajan sijaiselta edellytetään täysi-ikäisyyttä.
- Alaikäisen hoidettavan omaishoitajan vapaan sijaisena ei voi pääsääntöisesti toimia samassa taloudessa asuva hoidettavan toinen huoltaja/vanhempi tai omaishoitajan puoliso.

2. Hoidon järjestäminen yksityisessä palvelukodissa tai kunnan omissa asumispalveluyksiköissä

- asiakas maksaa palvelusta asiakasmaksun (vuonna 2017 11.30€/vrk)

3. Ympäri vuorokautinen perhehoito

- asiakas maksaa asiakasmaksun (vuonna 2017 11.30€/vrk), mikäli hoito tapahtuu perhehoitajan kotona
- perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio perusturvalautakunnan päätöksen 25.1.2017 mukaisesti

4. Osavuorokautinen perhehoito

- kaksi osavuorokautista perhehoitoa vastaa yhtä lakisääteistä vapaapäivää (osavuorokausi = enintään 12h).
- asiakas maksaa asiakasmaksun (vuonna 2017 11.30€/vrk), mikäli hoito tapahtuu perhehoitajan kotona
- perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio perusturvalautakunnan päätöksen 25.1.2017 mukaisesti

5. Palveluseteli (120€/vrk)

- Asiakas voi ostaa palvelusetelillä kotiin annettavaa palvelua.
- Palvelusetelin ylimenevän osuuden asiakas maksaa itse.
- Asiakkaalta ei peritä erillistä asiakasmaksua.

8 ERITYISPÄÄTÖKSET

Hoidettaville, joille on myönnetty säännöllistä vuorohoitoa 2 viikkoa kuukaudessa, voidaan myöntää omaishoidontukea niiltä vuorokausilta, jotka hoidettava on kotona omaishoitajan turvin. Omaishoitajan vapaapäivät katsotaan sisältyvän vuorohoitojaksoon.

9 OMAISHOITAJAN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa keskustellaan luottamuksellisesti omaishoitajan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta tilanteesta sekä tehdään terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyviä mittauksia. Tavoitteena on tukea omaishoitajia sekä löytää terveyttä ja jaksamista edistäviä asioita. Tarkastus on maksuton ja vapaaehtoinen.

Tarkastukseen voi hakeutua seuraavasti:

- Alle 65-vuotiaat omaishoitajat asioivat heille nimetyn sairaanhoitajan vastaanotolla Limingan terveyskeskuksessa
- Yli 65-vuotiaat omaishoitajat asioivat Limingan Vanhuspalvelukeskuksen seniorineuvolassa.

10 OMAISHOITAJIEN VALMENNUS JA KOULUTUS

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Tätä palvelua sovelletaan 1.1.2018 alkaen. Omaishoidon valmennuksessa ja koulutuksessa hyödynnetään Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry:n tarjoamia koulutuspalveluja sekä seudun koulutuksia.

11 OMAISHOITOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN JA PURKAMINEN

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän pykälän säännöksistä omaishoitajan vahingoksi, on mitätön.

Laki omaishoidontuesta 937/2005
Asiakasmaksulaki 734/1992
Sosiaalihoitolaki 1301/2014
Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 192/1992